

Tiedote 2/23

Vol. 42

Ekologinen kestävyys,
planetaarinen hyvinvointi ja
miten LSV vaikuttaa niihin

Vapaaehtoisuus LSV:ssä nyt
ja tulevaisuudessa

Sisällys

Kriisien keskeltä kohti kestävyyttä?	3
LSV:n Nepalin mielenterveystyö saa jatkoa	4
Ensimmäinen monitorointimatkani	6
Vapaaehtoisesti matkalla vessaan	8
Vapaaehtoisuus LSV:ssä nyt ja tulevaisuudessa	12
Syyskokous 18.11.	17
Paperittomien oikeus välttämättömään hoitoon tulee taata kaikissa tilanteissa	18
ME EMME VAIKENE! -suurmielenosoitus	20
Oppenheimer– elokuva atomipommin synnystä, mutta ei seurauksista	22
Ekologinen kestävyys, planetaarinen hyvinvointi ja miten LSV vaikuttaa niihin	24
Anna lahja joka vaikuttaa!	28
Työpäivä maailmalle	29
Seminar: TUBERCULOSIS SURVEILLANCE AND TREATMENT IN FRAGILE CONTEXTS	30
Syyskokouskutsu	32

LSV-tiedote 2/2023 ISSN 0780-119X (Painettu) ISSN 2342-3404 (Verkkojulkaisu)

Vol 42, n:o 2

Julkaisija: Lääkärin sosiaalinen vastuu ry

Päätoimittaja: Line Kurki

Taitto: Julia Tavast

Etukannen kuva: Line Kurki

LÄÄKÄRIN SOSIAALINEN VASTUU
PHYSICIANS FOR SOCIAL RESPONSIBILITY

Tuettu Suomen
kehitysyhteistyövaroin

Painotuote
4041 0949

Mistä Suomi välittää?

”Vahva ja välittävä Suomi pystyy turvaamaan kaikenikäisille palvelut ... tulo-
tasosta ja asuinpaikasta riippumatta” ja ”kaikilla on oikeus tuntea olonsa turval-
liseksi ja hyväksi Suomessa”. Petteri Orpon hallitusohjelmaan mahtuu kauniita
sanoja, mutta se, miten ne heijastuvat toimenpiteissä, on eri asia.

Jonyt näen työssäni, miten taloudellinen stressi on monesti isompi este terveys-
palvelujen hyödyntämiselle, kuin itse palveluiden saatavuus. Tämä ongelma
todennäköisesti korostuu, kun leikkaukset sosiaaliturvaan osuvat kipeästi vähä-
varaisiin. Nopeastakaan pääsystä lääkärin arvioon ei ole odotettavissa suurta
terveyshyötyä, jos lääkkeet jäävät yhä useammin ostamatta rahahuolien vuoksi.

”Kaikilla” hallitus ei selvästikään myöskään tarkoita kaikkia Suomessa oleske-
levia ihmisiä.

Hallitus haluaa kumota lain paperittomien oikeudesta välttämättömään
hoitoon, joka vastikään tuli voimaan erittäin pitkäjänteisen vaikuttamistyön tulok-
sena. Paperittomien terveyden asiantuntija Johanna Järveläinen käsittelee
aihetta tarkemmin omassa artikkelissaan tässä numerossa.

”Vahvan ja välittävän” Suomen halukkuus kantaa kansainvälistä vastuuta ei
hallitusohjelman valossa vakuuta. Pakolaiskiintiö ollaan puolittamassa, ja kehi-
tysyhteistyörahoitusta leikataan. Suomalaisen kehitysyhteistyön painopiste siir-
tyy kohti kansalaisjärjestöjen tekemää kehitysyhteistyötä. Jää kuitenkin nähtä-
väksi, mitä leikkaukset käytännössä tarkoittavat esimerkiksi LSV:n paikallisia
terveydenhuoltopalveluja ja kansalaisyhteiskuntia vahvistavalle hanketyölle.

Myös Suomen kädenjälki ilmastopolitiikassa ja luonnonsuojelun tärkeys maini-
taan hallitusohjelmassa. Käytännössä kuitenkin otetaan askelia taaksepäin, kun
muun muassa poistetaan kuntien ilmastosuunnitelmien pakollisuus, leikataan
luonnonsuojelun rahoitusta ja kansainvälisten sitoumusten vastaisesti luovutaan
pinta-alaperusteisesta luonnonsuojelusta. Leikkauksia kohdistuu myös pyöräilyn
ja kävelyn rahoitukseen samalla, kun bensiinin hintaa alennetaan.

Huoli hallitusohjelman seurauksista ihmisten ja maapallon terveydelle sekä
ihmisoikeuksien toteutumiselle on LSV:ssä suurta. Takapakeista ja leikkauksista
huolimatta jatkamme hanke- ja vaikuttamistyötämme terveyden, oikeuden-
mukaisuuden ja kestävyys eteen. Yksityisten lahjoittajien merkitys työmme
mahdollistamiseksi on nyt kasvussa samalla, kun ihmisillä on taloudellisesti
aiempaa tiukempaa. Tilaa on aina uusille vapaaehtoisille, ja olet lämpimästi
tervetullut mukaan edistämään sinulle tärkeää asiaa lääkärin keinoin!

LINE KURKI
LSV:n puheenjohtaja

LSV:n Nepalin mielenterveystyö saa jatkoa

LSV:n mielenterveystyö Nepalissa on saanut jatkoa tämän vuoden alusta alkaen ulko-ministeriön myönnettyä rahoitusta uudelle hankkeelle neljäksi vuodeksi. Aiemmat Nepalin mielenterveyshankkeet toteutettiin vuosina 2012–2017 Dangin maakunnassa. Tällä kertaa mielenterveyttä edistetään Sindhulin ja Okhaldungan maakunnissa. Hankkeen tavoitteena on parantaa paikallisen terveydenhuollon kapasiteettia tunnistaa, hoitaa ja ohjata eteenpäin ihmisiä, joilla on mielenterveysongelmia, lisätä väestön tietoisuutta mielenterveysongelmista ja osallistaa paikallisyhteisöjä mielen-terveyden edistämiseksi. Hankkeen ensisijaisia kohderyhmiä ovat maan sisäiset pakolaiset, siirtotyöläiset sekä naiset ja lapset. Kumppanina uudessa hankkeessa

on Nepalissa pitkään toiminut Transcultural Psychosocial Organizationiin (TPO), joka on ollut mukana muun muassa laatimassa kansallisia mielenterveys-suosituksia.

On arvioitu, että noin 10% Nepalin aikuisväestöstä kärsii mielenterveyteen liittyvästä sairaudesta (Dhimal et al., 2022) ja yli neljäsosalla on mielenterveyteen liittyviä ongelmia. Lähes viidesosa maan ei-tarttuvasta tautitaakasta arvioidaan liittyvän mielen-terveyteen. Tästä huolimatta maassa on vain reilu sata psykiatria ja valtaosa psykiatri-sesta sairaanhoidosta on osastohoitoa. Jul- kisen terveydenhuollon tarjoamat mielen-terveyspalvelut ovat maaseudulla usein puutteellisia, ja perinteiset sekä uskonnol- liset parantajat ovat monen potilaan ensi- sijainen valinta mielenterveysongelmien

hoidossa. Julkisen terveydenhuollon puutteiden lisäksi stigmaa ja tietoisuuden puutetta on pidetty haasteena mielenterveysongelmista kärsivien ihmisten paranemiselle.

Yhteistyökumppanimme TPO kartoitti keväällä Sindhulin ja Okhaldungan maakuntien mielenterveystilanteen lähtötasoa ennen hankkeen aktiviteettien varsinaista alkua. Lähtötasokartoituksen tavoitteena oli selvittää mielenterveysongelmien esiintyvyyttä, niihin liittyviä asenteita, hoitopääsyn esteitä ja erityistä huomiota tarvitsevia ongelmakohtia kyseisissä maakunnissa. Kaksi kolmasosaa hieman alle kuudestasadastakyselyynvastanneestahenkilöstä työskenteli päätoimisesti maanviljelyn parissa, ja yli puolella vastanneista oli perheenjäsen joko kotimaassa tai ulkomailla siirtotyössä. Puolet vastaajista kertoi omaavansa tietoa mielenterveysongelmista ja 37 % raportoi kuulleensa mielenterveysongelmien olemassaolosta.

Tutkimuksessa käytettiin Hopkins Symptom Checklistin (HSCL-25) Nepaliksi käännettyä versiota tunnistamaan mielen terveyteen liittyviä oireita. Viidesosalla vastaajista todettiin ahdistukseen viittaavaa oireilua ja 18 prosentilla oli masennukseen viittaavia oireita. Joka kymmenennellä oli elämänsä aikana ollut itsemurhaan liittyviä ajatuksia – erityisesti Sindhulin maakunnassa itsemurha-ajatuksia esiintyi noin viisinkertaisesti Okhaldungaan nähden.

Tutkimuksen perusteella suurimmat psykososiaaliset ongelmakohdat liittyivät perheeseen, köyhyyteen ja työttömyyteen. Vaikka sekä Sindhulin että Okhaldungan maakunnissa on julkisen terveydenhuollon tarjoamia mielenterveyspalveluja, valtaosa tukea tarvitsevista oli ensisijaisesti hakeutunut perinteisille parantajille. Vastaajista 44 % ilmoitti kustantavansa terveyspalvelut omasta kukkarostaan.

Kartoituksen tulosten perusteella TPO laati listan suosituksia tulevalle projektille, joka sisälsi ehdotuksina muun muassa tietoisuuden lisäämistä ja stigman vähentämistä yhteisössä esim. koulujen ja työpaikkojen kautta sekä radio-ohjelmien avulla, yhteistyötä perinteisten parantajien kanssa, jotta nämä voisivat ohjata apua tarvitsevia muodollisiin mielenterveyspalveluihin, sekä palvelujen saatavuuden parantamista. Tutkimus tunnisti myös maakuntakohtaisia eroja, ja hankkeen aktiviteetteja suunnataan näiden mukaisesti.

Ongelmiin ollaankin jo tarttumassa hyvää vauhtia: Ensimmäiset mielenterveyskoulutukset on aloitettu terveydenhuollon ammattilaisille, opettajille ja vapaaehtoisille terveyssisarille molemmissa maakunnissa. Hanke myös tarjoaa kuuden kuukauden mielenterveysneuvojan koulutuksen – eräänlaisen lyhytterapiakoulutuksen – maakuntien terveysasemien hoitajille. Maakuntien paikallisviranomaisien pyynnöstä koulutukseen on valittu yhdeksän hoitajaa alun perin suunnitellun kuuden henkilön sijaan. Palvelujen tarve siis tunnistetaan hyvin.

Tulevien vuosien tavoitteena on koulutusten laajentaminen ja yhteistyö paikallisten päättäjien kanssa hankkeen päämäärien ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi maakunnissa myös projektin päätyttyä. Vaikuttamistyötä tehdään alusta alkaen sekä maakuntien että valtionhallinnon tasolla.

Teksti: ERA MIKKONEN, LT,
vapaaehtoinen LSV:n kehitysyhteistyössä
Kuva: TPO Nepal

VIITTEET:

Dhimal M et al. A Nationwide Prevalence of Common Mental Disorders and Suicidality in Nepal: Evidence from National Mental Health Survey, 2019–2020. J Nepal Health Res Counc. 2022 Mar 13;19(4):740–747. doi: 10.33314/jnhrc.v19i04.4017

Ensimmäinen monitorointimatkani

Mielenterveys on vähintään yhtä tärkeä ja välttämätön osa ihmisen hyvinvointia kuin fyysinen terveys. Mielenterveysongelmien hoitoon ja ennaltaehkäisyyn ei kuitenkaan aina panosteta yhtä paljon kuin fyysisen terveyden hoitoon.

Matkustin syyskuussa 2023 vapaaehtoisena Hargeisaa, Somalimaahan monitorointimatkalle LSV:n ”Ihmisoikeusperustainen yhteisöllisen mielenterveyshoidon vahvistaminen Somalimaassa” -hankkeeseen yhdessä Itä-Afrikan ohjelmapäällikön Elina Tuusan kanssa. Ulkoministeriön rahoittaman projektin paikallinen yhteistyökumppani on General assistance and volunteers organization (GAVO), jolla on kymmenien vuosien kokemus mielenterveystyöstä Somalimaassa.

Matkan aikana opin paljon mielen terveyden merkityksestä sekä siitä, miten mielenterveysongelmat voivat haastaa kaikkia muita osa-alueita yksilön elämässä, erityisesti hauraassa yhteiskunnassa kuten Somalimaassa. Vaikka mielen terveyden merkitys on suuri, monessa maailman kolkassa hävetään ja vähätellään mielen terveysongelmia. Somalimaassa ihmisiä syrjitään mielenterveysongelmien takia ja stigman määrä mielenterveysongelmia kohtaan on järkyttävän suuri. Uskomukset heikoudesta sekä syytökset uskon vähyydestä tai hirmuteoista ovat yleisiä. Tämän lisäksi monet kärsivät köyhyydestä, sodasta ja sen tuomista traumaista sekä vammaisuudesta alueilla, joissa ilman fyysisiä vammojakin on haastavaa luoda itselleen parempaa elämää. Ongelmien moninaisuus voi välillä lan-

nistaa ja epätoivo voi olla lähellä. Kuitenkin näissäkin tilanteissa on hyvä muistaa keskittyä niihin asioihin, joihin voi vaikuttaa ja tehdä se mahdollisimman hyvin.

Yhteistyökumppanimme GAVO tarjoaa lääkkeellistä hoitoa ja terapiaa potilailleen. Projektin edellisessä vaiheessa on perustettu psykososiaalinen keskus, johon potilaat ja heidän omaiset tulevat tapaamaan lääkärin, hakemaan lääkkeitä sekä saamaan neuvontaa ja terapiaa. Psykososiaalisessa keskuksessa työskentelevät lääkäri ja kolme sosiaalityöntekijää, jotka kohtaavat potilaita ja heidän perheitään. Sosiaalityöntekijät työskentelevät myös tietoisuuden lisäämiseksi mielen terveydestä, jotta mielen terveyspotilaiden kokemus ja kohtaama stigma ja syrjintä vähenisi. Toisin kuin Suomessa, Somaliassa ei ole psykiatrisia sairaanhoitajia, vaan sen sijaan sosiaalityöntekijät voivat erikoistua mielen terveyteen. Oli ihanaa päästä seuraamaan sosiaalityöntekijöiden sitoutunutta ja omistautunutta työskentelyä. He ymmärtävät mielen terveyden merkityksen ja haluavat aidosti auttaa potilaita ja heidän perheitään. Heillä on paljon kehittämisideoita ja haluavat vaikuttaa ja parantaa potilaiden tilanteisiin.

Hankkeen aikana on myös tarkoitus viädä hoitoa pakolaisleirillä asuville etsivän työn kautta. Pakolaisleirin asukkaat ovat heikommassa asemassa muihin verrattuna ja heidän joukossaan mielenterveysongelmat ovat yleisiä. Erään pakolaisleirin vierailun yhteydessä tapasimme oma-apuryhmän, joka koostuu pakolaisnaisista. He tuntevat pakolaisleirin asukkaita ja mielen terveys-

ongelmien esiintymisestä heidän joukossaan. He myös keräävät keskenään rahaa ja auttavat heikommassa taloudellisessa olevia naisia. Heillä vaikutti olevan vahva nais-solidaariteetti ja syvä yhteisöllisyys. GAVOn sosiaalityöntekijät suunnittelevat yhteistyötä näiden naisryhmien kanssa paikallisleirin potilaiden hyväksi.

Ennen matkaa unelmoin siitä, että kaikilla olisi yhtä hyvä olla kaikkialla maailmassa, ja yritin edistää sitä. Matkalla opin, että ihmisten elämää voi parantaa myös kurjissa olosuhteissa. Luonnossa eivät kaikki puulajit

kasvaa kaikkialla, vaan alueen olosuhteiden mukaan eri puulajit kasvavat eri paikoissa. Kylmemmillä alueilla kuten Suomessa kasvavat tietyt lajit kun taas Itä-Afrikassa, jossa sataa vähän ja on usein kuivuuskausia, kasvavat toisenlaiset puut. Samalla tavalla voisi tukea ihmisiä näkemään omia vahvuuksia asuinpaikassaan ja voimaannuttaa heitä kasvamaan kuin oman alueen puut, jotka kuivuudesta huolimatta pysyvät pystyssä.

Teksti: NAJMO ABDIRAHMAN,
vapaaehtoinen LSV:n kehitysyhteistyössä

Vapaaehtoisesti matkalla vessaan

Vas. LSV:n yhteistyökumppanin Women Challenged to Challenge kyltti. Oik. Opaste esteettömiin wc:tiloihin Homa bayssa.

Katselin ikkunasta, kuinka Nairobien Jomo Kenyattan kansainvälisen lentokentän valot vilkkuivat lentokoneen laskeutuessa Kenian pääkaupungin laitamilla rakennetulle lentokentälle. Olin kuullut, että hyvällä tuurilla villieläinten näkeminen olisi mahdollista, sillä lentokenttä sijaitsi aivan Nairobien kansallispuiston kupeessa. Kirahvien näkeminen omalta istuimelta jäi kuitenkin haaveeksi, sillä pimeys oli laskeutunut kaupungin ylle aikaa sitten. Yllätyin lempeästä ilmastosta, jonka kohtasin astuessani elämäni ensimmäisen kerran Afrikan mantereelle Nairobien lauhkeaan hyväilyyn. Kenian pääkaupunki sijaitsee päiväntasaajalla ylängöllä noin

2000 metrin korkeudessa, joten kaupungin ilmasto on täydellinen – ei liian kylmä eikä liian kuuma.

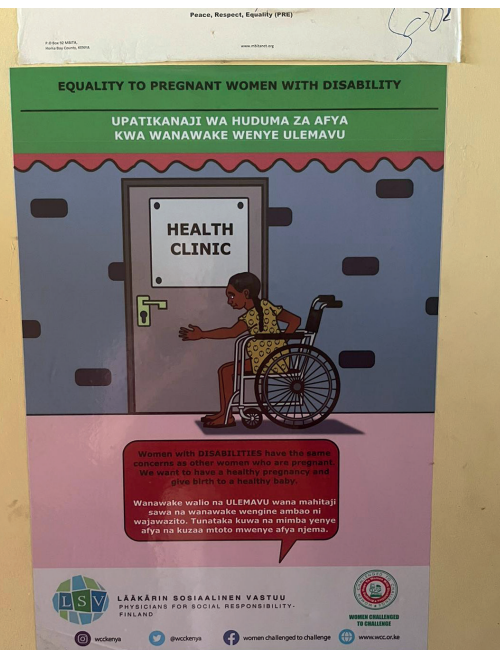
Olemme tulleet yhdessä Itä-Afrikan ohjelmapäällikön Elina Tuusan kanssa Nairobiin tapaamaan LSV:n paikallisia yhteistyökumppaneita WCC:tä (Women Challenged to challenge) ja ANDSEA Kenyaa (African Network Development on Sustainable Economic Activities) sekä tutustumaan ”Vammaisten naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeudet Kenian terveydenhuollossa”-projektin etenemiseen hankealueilla Siayassa, Baringossa, ja Homabayssa. Ulkoministeriön rahoittama hanke

on aloitettu vuonna 2021, ja se jatkuu vuoden 2024 loppuun. Projektissa on saatu jo paljon aikaiseksi. Paikalliset toimijat ovat järjestäneet koulutuksia niin terveydenhuollon ammattilaisille kuin vammaisille naisille ja tytöille ja heidän perheilleen. Järjestöt ovat edistäneet esteettömyyttä, edesauttaneet vammaisten naisten ja tyttöjen osallisuutta, tehneet tiedotteita, järjestäneet liikkuvan klinikan ja paljon muuta.

Olin odottanut monitorointimatkaa Keniaan jo muutaman vuoden. Aloitin vapaaehtoisena LSV:n Kenian hankkeessa keväällä 2021 koronan jyllätessä ja sulkiessa maiden rajoja, mikä toi oman haastavan lisänsä vapaaehtoistyön käytännön järjestelyihin ja uuteen pestiin kasvamiseen. Omia tiimiläisiä ja yhteistyökumppaneita pääsi tapamaan vain etänä, mikä vaikutti siihen, kuinka

hyvin tutustuimme toisiimme. Etäisyys opetti toimimaan tehokkaasti, mutta huomasin erityisesti Kenian matkan aikana, kuinka tärkeää on tavata kasvokkain ja kohdata ihmiset ajan kanssa. Uskon, että kohtaaminen lähentää ja madaltaa kynnystä yhteydenotoille, mikä taas luo toimintaa tuottaen tuloksia. Hankkeen kokonaisuuden ymmärtää paremmin, kun on nähnyt hyödynsaajia, vapaaehtoisia, työntekijöitä, koordinaattoreita sekä toimintaympäristöjä ja päässyt keskustelemaan kaikkien osallisten kanssa. Kohtaamiset ovat olleet ainakin minulle parhaimmillaan inspiroitumista.

Olin vaikuttunut siitä, kuinka osaava WCC:n (Women Challenged to challenge) tiimi on. He ovat todellisia vammaisasioiden asiantuntijoita. Järjestö on perustettu jo muutama kymmenen vuotta sitten ja

Vas. Esteetön WC. Oik. Yhdenvertaisuutta raskaana oleville vammaisille naisille, WCC:n tiedote.

sain kuulla, että vammaisista naisista koostuvat perustajajäsenet kokoontuivat aluksi toistensa kodeissa keskustellen polttavista puheenaiheista ja vammaisten naisten ja tyttöjen asioiden edistämisen tärkeydestä Keniassa. Erityisesti maaseudulla elävissä perheissä on ennakkoluuloja, vanhoja uskomuksia ja häpeää liittyen vammaisuuteen, mikä sulkee vammaisia lapsia ja naisia koteihinsa. Vammaisasioiden edistämiseksi oli kysyntää ja toiminta kasvoi. Tätä nykyä WCC:llä on oma toimisto ja palkattuja työntekijöitä. Työtä on paljon, mutta uskon, että yhteistyössä kumppaneiden kanssa he rakentavat parempaa tulevaisuutta Keniassa.

Toinen LSV:n yhteistyökumppani Keniassa on ANDSEA. Järjestö on nuori ja se on perustettu muutama vuosi sitten. Tapasimme ANDSEA Kenyan henkilökuntaa Homa Bayssa. Heidän valtava halunsa auttaa ja oppia teki minuun suuren vaikutuksen. Uuden toiminnan rakentaminen on matka täynnä oppimista ja kehittymistä. Ymmärsin kehitysyhteistyön toisen näkökulman, joka katsoo kohti kasvua ja kehittymistä käsiparina asiantuntijuus. Olikin ilo ja kunnia olla vapaaehtoisena mukana tällä matkalla.

Toimiminen ensimmäistä kertaa vapaaehtoisena kehittyvässä maassa voi tuoda mieleen myös monenlaisia epämurkavia tunteita ja ajatuksia. Kokemus olikin minulle kokonaisvaltainen ja ympärille avautuva yhteiskunta kiehtoi kaikessa erilaisuudessaan. Tulini räikeän tietoiseksi omista etuoikeuksistani, ja kiitollisuus Suomessa vallitsevaa yhteiskuntarauhaa kohti kasvoi. Usein onkin niin, että on mentävä kauas nähdäkseen lähelle. Turvallisuus luo toiminnalle tarkat raamit. On hämmäntävää seurata valtavia elintasoeroja tummennettujen autonikkunoiden kätkeistä. Kaduilla ja teidenvarsilla liikkuu aikuisia, lapsia, aaseja,

Synnytyssänky, joka on suunniteltu kehojen moninaisuutta huomioiden

vuohia, autoja ja mopoja sulassa sovussa keskenään. Auto-onnettomuudet ja läheltä piti -tilanteet tulivat tutuiksi matkallamme kohti maakuntia. Pysähtyessämme auton ympärille kerääntyi ihmisiä myymään hedelmiä ja paistettuja maisseja. Palavien roskien, valmistuvan ruuan ja pakokaasujen hajut kietoutuvat yhteen maaseudun paahteisen ilman kanssa. Nairobi leuto ilmasto jäi taakse, kun ajoimme kohti hankkeen toiminta-aluetta Homa Bayta.

Turvallisuus tuntui myös eristävältä, ja vapaaehtoisena Keniassa hotellien sähkölangoit suojatut sisäpihat ravintoloihin tulivat tutuiksi. Toisaalta yhteisöissä, joissa pääsin näkemään ja elämään paikallisten elämäniloa, huomasin, että meillä on Suomessa paljon opittavaa. Keniassa vallitseva ilo, yhteisöllisyys, positiivisuus, toisista huolehtiminen näkyy ja tuntuu. Ihmiset kohdataan hymyillen ja lämmöllä. Toivon ilosanoma raikuu erilaisissa kirkollisissa tienvarsitapahtumissa, joista saimme musiikillisia maistiaisia auton edetessä rauhallisesti ihmisvilinän keskellä. Lapsia tuntui kasvattavan koko kylä laajoin tukiverkostoineen.

Tapasimme paikallisia hyödynsaajia, ja sain kokea, millaista on tuntea riittämättömyyttä. On vaikeaa keskustella siitä, kuinka tärkeää on terveyspalvelujen saavutettavuus, jos perustarpeita ei ole tyydytetty. Terveyspalveluiden saavutettavuus ja esteettömyys on isossa kuvassa erittäin tärkeää ja osana vammaisten osallistamista ja toimintakyvyn lisäämistä, mutta yksilön tasolla monet muut asiat voivat tuntua ja olla merkityksellisempiä. Kysyin hankkeen hyödynsaajalta, vammaiselta leskeltä, joka asuu lastensa kanssa maaseudulla Homa Baysa, oliko hänellä mielessään jotain, miten voisimme parantaa vammaisten naisten tilannetta entisestään. Kuvittelin saavani vastaukseksi jotakin liittyen apuvälineisiin, sillä hän liikkui pitkän kepin turvin. Hän toivoikin vesitankkia, jonka avulla kykenisi kasvattamaan puutarhassaan paremmin hedelmiä ja kasviksia perheelleen, sillä ruuan hankkiminen oli haastavaa. Tärkeintä oli saada lapset ravituksi joka päivä edes puurolla.

Ajattelen, että vapaaehtoisen matkalla isona voimavarana toimii kanssamatkustaja, joka omalla kohdallani oli LSV:n ohjelmanpäällikkö Elina Tuusa. Reflektiokeskustelut päivän päätteeksi kannattelivat ja kuljettivat ajattelemaan monimuotoisemmin sekä näkemään tunteiden ja ajatusten yli. Huumori auttaa jaksamaan ja yhdessä nauraminen on parasta. Pitkät keskustelut Viktorianjärven rannalla kuuman kosteassa ilmassa jäivät muistoihini vapaaehtoismatkani kohokohtina.

Toisenlaisia kohokohtia matkallani Keniassa olivat moninaiset wc-tilat, joissa vierailimme monitoroidessamme niiden remonttien sujumista. Huussit, vessat, pesuhuoneet ja kylpyhuoneet ovat tärkeässä roolissa, jos keskustelemme palveluiden saavutettavuudesta ja turvallisuudesta. Ilman turvallisia, saavutettavia wc-tiloja, joihin liikuntarajoitteinen pääsee helposti, on liikuntavammai-

sen mahdoton kuvitella käyttävänsä vaikkapa sairaalan palveluja. Kuulin tosielämän tarinoita siitä, kuinka liikuntavammainen henkilö tuli sairaalaan, mutta joutui lähtemään kotiin kesken kaiken, sillä wc-tilat ovat saavuttamattomissa. Matka sairaalalle voi olla pitkä, työläs ja vaarallinen. Jos esimerkiksi perheenjäsenten apua ei ole saatavissa matkalle, on helpompi jäädä kotiin ja jäädä ilman hoitoa. Turvallisten wc-tilojen puute voi altistaa seksuaaliselle häirinnälle, sillä luonnossa asioidessaan on erityisen suojaamaton. Esteettömien wc-tilojen puute vaikuttaa myös matkustettaessa. Vammaiset henkilöt joutuvat pahimmillaan säännöstelemään juomista ja syömistä, sillä päivän kestäväällä automatkalla on harvoja julkisia wc-tiloja, jotka ovat esteettömiä.

Matka vapaaehtoisena oli hieno ja valaiseva kokemus. Paikallisten toimijoiden osaaminen ja toiminta paikallisissa yhteisöissä tekivät minuun suuren vaikutuksen ja herätti minussa entistä suuremman halun auttaa. He rakentavat yhteisöjä ja Kenian terveydenhuoltoa vammaisystävällisemmäksi askel kerrallaan. Apua tarvitsevia ja tehtävää on paljon, mutta avun askellus on varmaa ja eteenpäin katsovaa. Arjen näkeminen hankekohteissa vei jalat tukevasti ymmärryksen maankamaralle ja katseen kohti parempaa huomista. Kannustan kaikkia ottamaan osaa vapaaehtoistyöhön, sillä se luo merkityksellisyyttä, voimaannuttaa toimintaan ja avartaa ajatusmaailmaa. Ihmisoikeusperusteisella työllä ja järjestötoiminnalla on suuri merkitys. Työ, jota ihmiset LSV:n ja yhteistyökumppaneiden taustalla tekevät, on vaikuttavaa.

Teksti ja kuvat: JENNA NIEMELÄ,
LSV vapaaehtoinen ja terveydenhoitaja-opiskelija

Vapaaehtoisuus LSV:ssä nyt ja tulevaisuudessa

Järjestökenttä ja vapaaehtoistyö ovat murroksessa. LSV:ssä kehitetään vapaaehtoistyön mahdollisuuksia paremmin nykymaailmaan sopiviksi ja vapaaehtoisille toimivimmiksi. Toukokuussa 2023 tehtiin kysely LSV:n vapaaehtoisten kesken näkemysten ja palautteen keräämiseksi kehittämistyön pohjaksi.

Kyselyssä oli kaksi isoa monivalintakysymystä, joiden avulla kartoitettiin sitä, mitkä asiat ovat vapaaehtoisille vapaaehtoistyössä tärkeitä ja sitä, miten ne toteutuvat nykyhetkessä. Lisäksi tiedusteltiin avoimilla kysymyksillä muun muassa sitä, minkä toivotaan muuttuvan ja minkä säilyvän ennallaan LSV:n vapaaehtoistyössä. Vastausten tulkinnan tueksi kerättiin taustatietoja vastaajista ja heidän vapaaehtoisurastaan LSV:ssä.

Kyselyn vastaukset antavat näkökulmaa vapaaehtoistyöstä LSV:ssä niin nykyisille aktiiveille, kuin vapaaehtoisuutta harkitseville. Lääkäreiden lisäksi vapaaehtoisina toimii LSV:ssä paljon muitakin, etenkin sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattilaisia, ja uudet vapaaehtoiset ovat tervetulleita mukaan kaikkeen toimintaan.

Valinnanvaraa teemoissa ja vaikuttamiskeinoissa

LSV on perustamisvaiheesta lähtien toiminut monella eri toiminta-alueella. Kehitysyhteistyö on ollut näistä pitkään suurin ja tunnetuin. Toiminta eri teemojen ympärillä on vuosien saatossa kasvanut ja kehittynyt hieman erillään toisistaan. LSV:ssä voi tehdä vapaaehtoistyötä yksittäisessä hankkeessa, mutta

voi myös osallistua useaan eri hankkeeseen yhdellä tai useammalla toiminta-alueella tai yleisemmin jaosto- tai järjestötasolla.

Kyselyyn vastanneista jopa kaksi kolmasosaa ovat toimineet LSV:n kehitysyhteistyössä. 30% oli toiminut terveystoiminnassa vaikuttamistyössä, noin viidesosa ympäristö- ja ilmastotyössä, 16% paperittomien terveyttä edistävässä työssä mukaan lukien Global Clinic, ja 12% rauhantyössä. LSV:n yleisessä toiminnassa, kuten järjestötason vapaaehtoistyön, tiedotuksen tai verkostoitumisen parissa on toiminut 30%. Noin neljäsosa kaikista vastanneista, 40% kehitysyhteistyön vapaaehtoisista, ovat tehneet vapaaehtoistyötä useammalla kuin yhdellä toiminta-alueella.

Vapaaehtoiseksi elämän eri vaiheissa

Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma esitetään kuvaajassa 1.

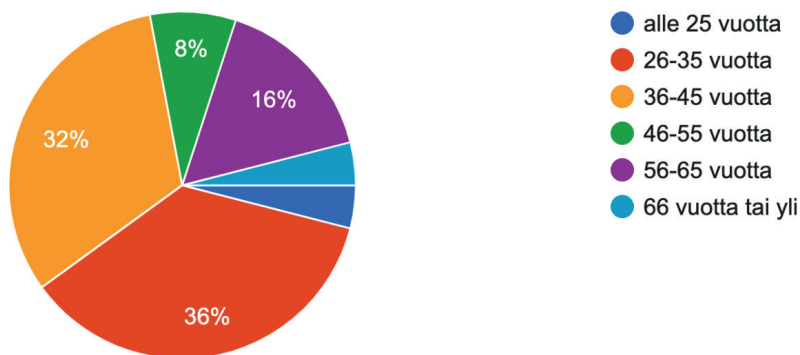
Reilu kolmasosa kyselyyn vastanneista vapaaehtoisista on ollut mukana toiminnassa yli viisi, jopa 40 vuotta. Noin kolmasosa oli ollut mukana 3–4 vuotta ja noin kolmasosa korkeintaan kaksi vuotta. Kyselyn tuloksista käy ilmi, että LSV:n vapaaehtoistyöhön liitytään mukaan kaikissa ikäryhmissä alle 25-vuotiaista yli 66-vuotiaisiin.

Itselle sopiva työtuntien määrä

Vapaaehtoistyöstä kiinnostuneille järjestettävissä LSV:n uusien illoissa kysytään usein, paljonko aikaa vapaaehtoistyö vie. Kyselyn tulosten mukaan LSV:n vapaaehtoisen

Minkä ikäinen olet?

25 responses

Kuvaaja 1: Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma

vapaaehtoistyöhön käyttämä aika vaihtelee paljon, ja voi olla karkeasti kaikkea yhden ja 30 tunnin välillä kuukaudessa. Vastauksissanousiesiinmyösvapaaehtoistytuntimäärän kausittainen vaihtelu, joka johtuu esimerkiksi kehitysyhteistyön hankkeen eri vaiheisiin kuuluvista tehtävistä.

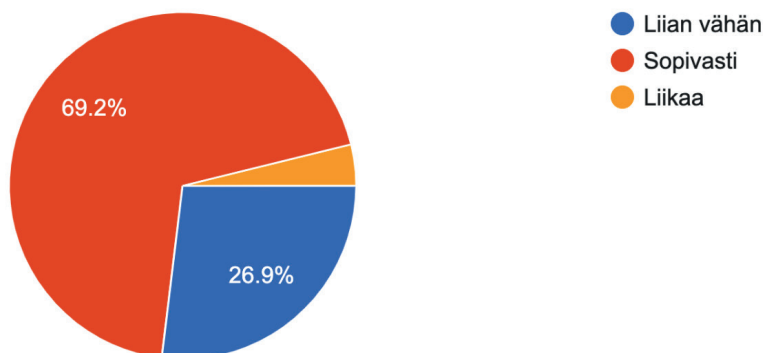
Kehitysyhteistyössä on sekä paljon että vähemmän vapaaehtoistunteja tekeviä vapaaehtoisia; suurin osa kertoi käyttävänsä

joko alle 10 tai yli 20 tuntia kuukaudessa. Terveyspoliittisen vaikuttamistyön vapaaehtoiset käyttävät vapaaehtoistyöhön arviolta 2-15 tuntia kuukaudessa, ympäristö- ja ilmastotyön alle 6 tuntia kuukaudessa.

Kaikista vastanneista lähes 70% koki vapaaehtoistuntimääränsä sopivaksi, 27% liian vähäiseksi ja vain pieni osa vastanneista koki tuntimäärän liian isoksi. Osuudet esitetään kuvaajassa 2.

5. Paljonko vapaaehtoistunteja teet suhteessa siihen, mitä haluaisit?

26 responses

Kuvaaja 2: Vapaaehtoisten arvio vapaaehtoistuntimäärän sopivuudesta.

Vaikuttamismahdollisuudet motivoivat, kehitysyhteistyö houkuttelee

Monivalintakysymys siitä, mikä vapaaehtoistyössä on tärkeää oli rakennettu niin, että voitiin laskea jokaiselle annetulle vaihtoehdolle kaikista vastauksista tärkeys pisteet vertailua varten. Kuvaajassa 3 vastaukset esitellään tämän pistesumman perusteella.

Vastausten perusteella kaikkein tärkeimpinä vapaaehtoistyössä pidettiin itselle tärkeän tavoitteen edistämistä, mahdollisuutta tehdä vapaaehtoistyötä oman tilanteen mukaan sekä yhteiskunnallista vaikuttamista, erityisesti kehitysyhteistyössä kansainvälisellä tasolla, mutta myös Suomessa.

Kyselyssä kartoitettiin myös avoimella kysymyksellä sitä, miksi vapaaehtoiset ovat päättäneet lähteä mukaan LSV:n toimintaan. Näissäkin vastauksissa halu vaikuttaa nousi esille tärkeänä mukaan lähtemisen syynä, joka tuotiin esiin kaikkien toiminta-alueiden vapaaehtoisten keskuudessa ja eri ikäryhmissä. Vapaaehtoiset toivat ilmi, että he kokevat LSV:n edistävän itselleen tärkeitä asioita ja että työ sopii omaan maailmankatsomukseen. He kokivat, että LSV on hyvä kanava työskennellä tärkeiden asioiden parissa samanmielisten kanssa.

Toisen monivalintakysymyksen tulosten perusteella suurin osa vastaajista kokee, että itselleen tärkeän tavoitteen edistäminen onnistuu LSV:n vapaaehtoistyön kautta tällä hetkellä hyvin tai erinomaisesti. Yli kolme neljäsosaa kaikista vastanneista, mukaan lukien kaikki ympäristö- ja ilmastotyön vapaaehtoiset, olivat sitä mieltä, että se onnistuu vähintään tarpeeksi hyvin.

Mahdollisuuksissa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen Suomessa oli yli kolmasosan mielestä parannettavaa. Kansainvälisten vaikuttamismahdollisuuksien toteutuminen jakoi kehitysyhteistyövapaaehtoisten mieli-

piteitä jonkin verran, kun taas ympäristö- ja ilmastotyötä sekä terveystoimintaa vaikuttamistyötä tehneistä kaikki olivat sitä mieltä, että se onnistuu nykyään korkeintaan riittävästi hyvin.

Moni kertoi lähteneensä mukaan LSV:n toimintaan kiinnostuksesta kehitysyhteistyöhön.

Osa kehitysyhteistyön vapaaehtoisista piti matkustamista erittäin tärkeänä osana vapaaehtoistyötä, ja valtaosa oli sitä mieltä, että matkustaminen onnistuu nykyisin vähintään riittävän hyvin. Alle viidesosa vastanneista oli sitä mieltä, ettei matkustaminen onnistu lainkaan tai siinä on parannettavaa, ja heistä osa oli vapaaehtoisuran pituudesta päätellen tulleet mukaan toimintaan koronapandemian aikana.

Uuden oppimista, meriittejä ja verkostoitumista

Yksittäiset vastaajat nostivat kyselyssä esiin syiksi lähteä mukaan vapaaehtoistyöhön osaamisen kartuttamisen ja uuden oppimisen, meriitit sekä mahdollisuuden opinnäytetyöhön ja verkostoitumiseen.

Uusien asioiden oppiminen sai etenkin kehitysyhteistyön vapaaehtoisilta korkeat tärkeys pisteet monivalintakysymyksessä. Lähemmäs kolmasosa kaikista vastanneista kuitenkin koki, ettei se nykytilanteessa toteudu, tai että siinä on parannettavaa.

Verkostoitumismahdollisuuksien ja meriittien tärkeys jakoi mielipiteitä kaikista eniten. Ennen kaikkea kehitysyhteistyötoimintaan osallistuneet alle 35-vuotiaat pitivät tärkeinä mahdollisuuksia mieluisaa työuraa ajatellen. Korkeimmat pisteet asian toivuudesta tulivat tästä ryhmästä, joskin osan mielestä matkustamismahdollisuuksissa olisi parannettavaa.

Myös se, miten hyvin vapaaehtoistyön kautta pääsee tutustumaan LSV:hen jär-

jestönä ja LSV:n muihin vapaaehtoiisiin, sekä verkostoitumaan LSV:n ulkopuolella, jakoi vahvasti mielipiteitä kaikkien toiminta-alueiden vapaaehtoisten keskuudessa. Myös osa niistä vapaaehtoisista, jotka ovat tehneet vapaaehtoistyötä useammalla kuin yhdellä toiminta-alueella koki, että parannettavaa olisi mahdollisuuksissa verkostoitua LSV:n sisällä.

Yhteistyössä kehitettävää kehitysyhteistyössä

Myös työskentely osana vapaaehtoisryhmää, selkeä vapaaehtoistehtävä ja säännölliset vapaaehtoisryhmän tapaamiset koettiin kyselyssä tärkeinä, etenkin kehitysyhteistyön vapaaehtoisten keskuudessa. Se, miten hyvin selkeä tehtävä toteutuu, jakoi mielipiteitä etenkin kehitysyhteistyön vapaaehtoisissa, joskaan kukaan ei vastannut, ettei se toimi tällä hetkellä lainkaan. 27% kaikista kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että tehtävän selkeys toteutuu tällä hetkellä hyvin tai erinomaisesti. Tähän osuuteen lukeutuivat kaikki ympäristö- ja ilmastotyön vapaaehtoiset sekä ne vapaaehtoiset, jotka olivat osallistuneet ainoastaan terveystoimintaan vaikuttamistyöhön. Kaikista vastanneista 27% oli sitä mieltä, että parannettavaa tehtävien selkeyden suhteen on. Säännölliset vapaaehtoistyöryhmän tapaamiset toteutuvat ilmeisesti ryhmästä riippuen hyvin vaihtelevasti, sillä mielipiteet olivat tässä kysymyksessä vahvasti jakautuneita, etenkin kehitysyhteistyöhön osallistuneiden vapaaehtoisten keskuudessa.

Tarve selkeyttää vapaaehtoisten rooleja ja vastuita sekä työnjakoa vapaaehtoisten ja toimiston välillä kehitysyhteistyötoiminnassa nousi selkeästi esiin myös avoimissa kysymyksissä. Ehdotettiin, että vapaaehtoisia voisi ohjata jo esittelyvaiheessa tiettyihin tehtäviin. Toivottiin selkeitä rooleja ja hyvää

perehdytystä, sekä tiiviimpää yhteistyötä hankeryhmien välillä sekä toimiston kanssa. Vapaaehtoisille toivottiin muun muassa enemmän vapauksia ideointiin ja sitä, että työpanos olisi paremmin suhteessa vaikuttamismahdollisuuksiin.

Parannuskohteita nostettiin esiin myös vapaaehtoistyön johtamisessa ja viestinnässä, muun muassa aikatauluista ja suunnitteilla olevista hankkeista. Myös palautetta tehdystä vapaaehtoistyöstä kaivattiin.

Toimivia tapoja

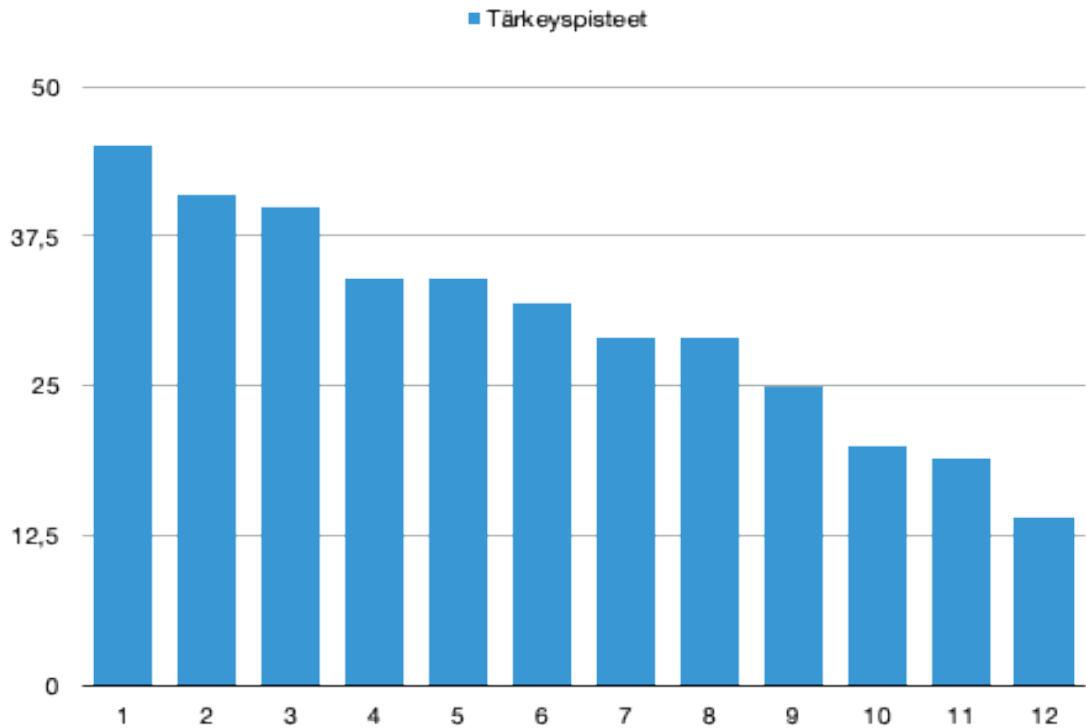
Kyselyssä tiedusteltiin myös, minkä vapaaehtoiset toivoisivat säilyvän ennallaan meillä olevissa muutoksissa. Useammas- sa vastauksessa vapaaehtoiset toivat ilmi, että he kokevat nykyisessä toimintatavassa tärkeäksi oman työn vastuun ja mahdollisuudet olla vaikuttamassa toimintaan monipuolisesti. Vapaaehtoiset olivat tyytyväisiä, että toimintaan pääsee mukaan pienellä kynnyksellä ja siinä voi olla mukana omien mahdollisuuksien mukaan. Monivalintakysymyksessä yksikään vastanneista ei ollut sitä mieltä, ettei vapaaehtoistyön tekeminen joustavasti oman tilanteen mukaan ei onnistuisi LSV:ssä lainkaan. Varsinkin viime vuosina toimintaan mukaan tulleet olivat tyytyväisiä nykyiseen joustavuuden määrään.

Avoimessa kysymyksessä mielekkäinä asioina mainittiin myös LSV:n monipuolinen ja laaja-alainen toiminta ja työskentely eri alojen asiantuntijoiden kanssa. LSV:n toimintaympäristö koettiin yhteisöllisenä ja innokkaana, säännöllisiä tapaamisia ja sähköpostitiedotetta toivottiin jatkettavan. Toimiston työntekijöiden valmius auttaa tarvittaessa nopeallakin aikataululla sai myös kiitosta.

Toimivia asioita pyritään vaalimaan muutosten keskellä, ja kehityskohteita ote-

taan tarkasteluun toiminnan kehittämises-
sä yhä vaikuttavammaksi ja vapaaehtoisil-
le mielekkäämmäksi. Kiitos kaikille kyselyyn
vastanneille arvokkaista tiedoista!

LINE KURKI, ANNA KÄRKI ja ELLA YLI-HEIKKILÄ
LSV:n hallituksen jäsenet

Kuvaaja 3: Vapaaehtoistyön eri tekijöiden tärkeys kyselyssä annettujen tärkeys pisteiden perusteella.

1. Itselleni tärkeän tavoitteen edistäminen
2. Joustava mahdollisuus tehdä vapaaehtoistyötä oman tilanteen mukaan
3. Mahdollisuus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kansainvälisesti
4. Työskentely osana vapaaehtoisryhmää
5. Mahdollisuus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen Suomessa
6. Uusien asioiden oppiminen
7. Säännölliset tapaamiset vapaaehtoisryhmän kanssa
8. Selkeä vapaaehtoistehtävä
9. Tutustuminen/verkostuminen omalla toiminta-alueellani LSV:n ulkopuolella (yhteistyö- ja kumppanijärjestöt jne)
10. Mahdollisuus mielisää työtä ajatellen (meriitit)
11. Tutustuminen LSV:n toimintaan ja vapaaehtoiisiin oman toiminta-alueen ulkopuolella
12. Matkustaminen

Syyskokous 18.11.

- tule mukaan kehittämään Lääkärin sosiaalinen vastuu ry:tä!

Syyskokous lähestyy ja LSV:n jäsenistön on aika valita uusi hallitus vuodelle 2024. Olisiko nyt sopiva hetki sinulle lähteä mukaan kehittämään järjestöä ja sen strategian mukaista toimintaa?

LSV:n hallitus koostuu 8-12 lääkäristä ja lääketieteen opiskelijasta, jotka voivat olla myös hammas- ja eläinlääketieteen aloilta. LSV:n jäsen voi asettua syyskokouksessa ehdolle ilman mitään erityistä aiempaa kokemusta järjestö- tai hallitustyöskentelyyn liittyen. Useat LSV:n vapaaehtoiset ovat lähteneet rohkeasti mukaan hallitukseen. Hallitustyöskentely tarjoaa näköalapaikan järjestön laajaan toimintaan. Sen kautta pääsee vaikuttamaan vapaaehtoistyön mahdollisuuksiin ja järjestön tulevaisuuden suuntaan. Tärkeintä on kiinnostus oppia uutta ja halu työskennellä kollegoiden kanssa oikeudenmukaisemman maailman puolesta!

Tulin itse mukaan hallitukseen lääketieteen kandidaattina vuonna 2017. Olen saanut hallitustyöskentelystä kaipaamani vastapainoa opintoihin ja töihin samalla, kun olen oppinut paljon LSV:n eri toiminta-alueisiin liittyviä asioita. Hallitustyöskentelyn kautta olen saanut kokemusta ja kehittänyt taitoja, joista on hyötyä myös työ- ja muissa yhteyksissä. Ennen kaikkea järjestötyössä pääsee tietysti tutustumaan mukaviin kollegoihin, joita myös kiinnostaa oikeudenmukaisemman maailman ja kestävyuden edistäminen.

LSV:n hallitus kokoontuu vähintään 8 kertaa vuodessa, yleensä Helsingin Hakaniemessä sijaitsevalla LSV:n toimistolla, ja kokouksiin on aina myös etäosallistumismahdollisuus. Kokoukset järjestetään tyypillisesti arki-iltaisoin klo 18 alkaen. Lisäksi asioita käsitellään tarpeen mukaan esimerkiksi työryhmissä ja sähköpostitse kokousten välissä.

Jos sinulla on kysymyksiä, vastaan mielelläni!

Lämpimästi tervetuloa syyskokoukseen 18.11, kutsun ja ilmoittautumislinkin löydät takakannesta!

LINE KURKI
LSV:n puheenjohtaja
line.kurki@lsv.fi

Paperittomien oikeus välttämättömään hoitoon tulee taata kaikissa tilanteissa

LSV:n paperittomien terveyden edistämistyö on tukenut paperittomien pääsyä julkisiin terveydepalveluihin jo vuodesta 2017. Suuri tavoite saavutettiin tämän vuoden alussa, kun lainsäädännöllä varmistettiin aikuisten paperittomien oikeus välttämättömiin terveydenhuollon palveluihin ja paperittomien lasten oikeus samaan hoitoon kuin muilla kunnassa kirjoilla olevilla lapsilla. Hoidon laajentaminen on mahdollistanut paperittomien oikeuksien toteutumisen aiempaa paremmin, laajemmin ja yhdenvertaisemmin Suomessa.

Kesäkuussa 2023 uusi hallitus kirjasi välttämättömän hoidon rajaamisen osana vapaaehtoisen paluun ja maasta poistumisen pakettia. Kirjauksen voimaantulo poistaisi vuoden 2024 alusta terveydenhuollon velvollisuuden tarjota välttämättömiä palveluita henkilöille, jotka oleskelevat Suomessa maahanmuuttolainsäädännön vastaisesti. Velvollisuus tarjota kiireellistä hoitoa säilyisi edelleen. Kirjaus koskettaisi myös kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia paperittomia kuten lapsia, raskaana olevia, pitkäaikaissairaita ja ikääntyviä.

Tietyille terveydenhuollon näkökulmasta paperittomina oleville tulisi edelleen tarjota välttämätöntä hoitoa, vaikka hoidon rahoitus tulisi voimaan. Näitä henkilöitä ovat esimerkiksi kausityöntekijät tai perhesiteen perusteella oleskelulupaa odottavat. Tällainen erittely edellyttäisi, että terveydenhuollossa olisi keinoja tunnistaa tarkasti eritaustaista paperittomuutta ja toteuttaa velvollisuuksia sen mukaisesti. Samalla se veisi terveydenhuollon ammattihenkilön toiminnan fokuksa pois itse pääasiasta – hoidosta.

Hyvinvointialueet voivat halutessaan jatkaa laajempien palveluiden tarjoamista ja ainakin Helsingissä ollaan sitouduttu takaamaan paperittomille välttämättömät terveyspalvelut. On toivottavaa, että myös muilla alueilla selvitetäisiin mahdollisuuksia hoitaa paperittomia mahdollisimman laajasti, jos hallituksen suunnittelema muutos tulee voimaan. Oikea-aikaisella välttämättömällä hoidolla perusterveydenhuollossa voi ehkäistä turhan kärsimyksen lisäksi kiireellisen erikoissairaanhoidon tarvetta ja siten säästää kustannuksia. Paperittomien henkilöiden hoidon rajaamista perustellaan usein sillä, että hoidon tarjoaminen lisäisi terveydenhuollon kustannuksia, vaikka tästä ei olekaan näyttöä.

Hallituksen kirjauksella puututaan lääkärin autonomiaan, ja sen sisältö on lääkärin etiikan vastainen. Vastuu asiakkaan hoitopäätöksistä on terveydenhuollon ammattilaisilla ja hoidon tarjoaminen ei ole koskaan väärin. Tämä on terveydenhuollon ammattilaisille itsestään selvää. Eettinen dilemma hoidon tarjoamisesta syntyy niissä tilanteissa, kun ammattilainen potilasta hoitaessaan tietää hoidon johtavan suuriin kustannuksiin, joista potilaan on käytännössä mahdotonta paperittomana selvittää.

Paperittomalle terveydenhuolto voi toimia ainoana hänen turvalliseksi kokemanaan kontaktina yhteiskuntaan. Suuri osa paperittomista kuitenkin edelleen kokee epäluottamusta terveydenhuoltoon, ja luottamusta tulisi pyrkiä rakentamaan erilaisilla palveluratkaisuilla. COVID-19 -pandemian aikana luotetun terveydenhuollon merkityksellisyys nousi aiempaa tärkeämmäksi kun taudin leviämistä pyrittiin estämään ja asiakkaita ohjattiin rokotusten piiriin. Ei ole missään tilanteessa kenenkään etu rajoittaa paperittomien pääsyä peruspalveluiden piiriin, eikä yhtään sen enempää Influenssapandemiaspekulaatioiden keskellä.

Lääkärit ja muut terveydenhuollon ammattilaiset voivat toimia paperittomien terveyden edistämiseksi tarjoamalla heille sitä hoitoa, joka asiakkaille terveydentilanteen perusteella kuuluisi. Yksittäinen lääkäri voi tehdä vaikuttamistyötä oman työpaikkansa kautta pohtimalla keinoja paperittomien asiakkaiden kohtaamiseen. LSV on hakenut jatkorahoitusta paperittomien terveyden edistämisen työhön. Tavoitteena on tukea terveydenhuoltoa paperittomien kohtaamisessa ja toisaalta ohjeistaa paperittomia heille kuuluviin terveyspalveluihin hakeutumisessa. Lisäksi hankkeen puitteissa tarjotaan muita terveyden edistämisen palveluita.

Toivotaan, että hyvinvoiva ja välittävä Suomi välittää myös kaikkein marginaalisimmassa asemassa olevista!

Teksti:

JOHANNA JÄRVELÄINEN

PapeTe-työn asiantuntija

Kuva: LAURA RÄMÖ

ME EMME VAIKENE! –suurmielenosoitus järjestettiin 3. syyskuuta. Rauhanomainen ja päihteetön koko perheen tapahtuma ja suurmielenosoitus rasismia ja fasismia vastaan keräsi yli 11 000 osallistujaa, mukana myös Lääkärin sosiaalisen vastuun porukka.

Paikalle saapui niin konkareita kuin ensikertalaisia mielenosoittajia, LSV:n jäseniä, lääkäreitä, opiskelijoita, perheenjäseniä, vapaaehtoisia ja työntekijöitä. LSV:n porukka huudatti täyttä Aleksanterinkatua "Ihmisoikeudet kuuluu kaikille!".

Marian Ismail, Mari Laaksonen ja Anna Kärki valmiina marssiin. Kuva: Kaisa-Leena Juvonen

Jenni ja Roosa totesivat, että oli hyvä eka miekkari. Vasemmalla yleislääketieteen erikoistuva Jenni Puhto ja oikealla väitöskirjatutkija Roosa-Maria Willman.
Kuva: Kaisa-Leena Juvonen.

"Ihmisoikeudet kuuluu kaikille!"
Kuva: Tuomas Tanner

Oppenheimer

– elokuva atomipommin
synnystä, mutta ei seurauksista

U.S. Army Corps of Engineers, Public domain, via Wikimedia Commons
Kuvateksti: Oppenheimer ja Groves koeräjäytyspaikalla (Trinity) syyskuussa 1945.

Elokuun alussa yli sata arvovaltaista lääketieteellistä julkaisua, mukaan lukien Lancet, JAMA, NEJM ja BMJ julkaisivat yhteisen pääkirjoituksen ydinaseiden uhkaa vastaan. Lääkäreinä meidän sanomamme on selvä: ydinaseen käytön humanitaariset vaikutukset ovat sellaisia, ettei mikään terveyden-

huoltojärjestelmä kykene uhreja auttamaan. Ydinaseiden vaikutukset tiedetään, ja ainoa keino selvitä on ennaltaehkäisy.

Elokuvateattereissa pyörii parhaillaan hyvin tehty elokuva atomipommin synnystä ja sen pääarkkitehdista, Robert Oppenheimeristä. Ydinaseen kehittämisen ja käytön

historia on hyvä tuntee, mutta antaako Oppenheimer-elokuva siitä oikean tai kokonaisvaltaisen kuvan?

Elokuva on taitavasti tehty ja kiinnostava henkilökuva Robert Oppenheimerista, älykkästä, innovatiivisesta ja sinnikkästä tutkijasta, joka monien muiden tavoin kauhistuu keksintönsä seurauksia. Los Alamosin tutkijayhteisön ja pommin kehittämisen lisäksi elokuva keskittyy Oppenheimerin joutumiseen myöhemmin McCarthy'n kommunistivainojen yhteydessä kuulusteluihin ja menettämään turvaluokituksensa. Itse koin näiden kuulustelujen kuvaukset vähän pitkittyiksi, mutta ehkä amerikkalaisen katsojan on hyvä nähdä, millaista politiikkaa tuolloin harjoitettiin. Koin myös täysin tarpeettomana mukana olleet ”pakolliset seksikohtaukset”, joita ilman menestyselokuvaa lienee vaikea tehdä.

Elokuva oli hyvin tehtyä draamaa Oppenheimerin elämästä, tavoitteista, saavutuksista ja vastoinkäymisistä. Ydinfysiikasta kiinnostuneelle alan kuuluisien nimien – Heisenberg, Bohr, Feynman, Szilard, puhumattakaan Einsteinista – henkilöityminen osaksi väittelevää tiedeyhteisöä oli kutkuttavaa.

Paljon jäi kuitenkin kuvaamatta ja sanomatta. Ydinpommin vaikutukset japanilaisiin Hiroshiman ja Nagasakin asukkaisiin kuitattiin yhdellä radiouutisella. Kun Oppenheimer itsekin siteerasi Bhavagad Gitaa: ”Minusta on tullut kuolema, maailmojen tuhoaja”, olisi asia tullut selvemmin esiin näyttämällä tuota tuhoa ihan konkreettisesti. Nyt esiin nostettiin ainoastaan amerikkalaisen tutkijan näkökulma. Toisaalta ihan toimivaa sarkasmia oli siinä, että Hiroshiman pommin pudottamisen jälkeen Oppenheimer totesi hurraavalle tutkijayhteisölle, että tämä päivä, elokuun kuudes, tullaan kyllä muistamaan. Totisesti ollaan muistettu, edelleen kaikkialla maailmassa vietetään 6.8. Hiroshiman ja

Nagasakin uhrien muistopäivää.

Elokuvasta puuttui myös joitakin mielestäni tärkeitä seikkoja suhteessa Manhattan-projektiin. Ensinnäkin elokuvassa annettiin ymmärtää, että tutkimuslaitos pystytettiin Los Alamosiin, New Mexicoon täysin autiolle seudulle, jonka Oppenheimer veljineen tunsu. Tosiasiasa siellä asui Amerikan alkuperäisasukkaita ja tilallisia, jotka vähin äänin siirrettiin muualle. Koeräjäytyksen (Trinity) turvatoimet olivat myös riittämättömät ja radioaktiivinen laskeumapilvi levisi pitkälle, myös asutuille seudulle. Salailu on hyvin tiukkaa, eikä evakuointeihin ryhdytty, ettei ”aiheutettaisi paniikkia”. Downwinders -järjestö toimii edelleen näiden ihmisten ja myöhempien ydinkokeiden uhrien etujen ajamiseksi ja auttamiseksi.

Myös poliittisesti Manhattan-projektin kuvaus oli yksioikoista. Koko hankkeen idea oli kehittää atomiase ennen saksalaisia. Kun kävi selväksi, ettei Saksa kykene kehittämään omaa ydinasetta, halusi osa tutkijoista keskeyttää projektin. Tunnetuin näistä oli ydinfysiikko Jozef (Joseph) Rotblat, joka irtisanoutui Manhattan-projektista oman tunnonsyistä 1944 ja palasi Liverpooliin. Myöhemmin Rotblat oli tutkijoiden ydinaseiden vastaisen liikkeen Pugwashin kantavia voimia ja sai yhdessä Pugwashin kanssa Nobelin rauhanpalkinnon 1995.

Kokonaisuudessaan elokuva oli kuitenkin hyvä muistutus ydinaseiden tuhoivoimasta ja tutkijoiden vastuusta – tai vastuuttomuudesta. Draama- ja elämäkertaelokuvana filmi oli toimiva ja kiinnostava. Ydinaseiden humanitaarisista vaikutuksista pitäisi kuitenkin ylipäänsä puhua enemmän. Ja tietysti tänä päivänä siitä, miten tuota uhkaa voitaisiin vähentää.

KATI JUVA
IPPNW:n Co-presidentti

Ekologinen kestävyys, planetaarinen hyvinvointi ja miten LSV vaikuttaa niihin

Planetaarinen terveys ja hyvinvointi tarkoittavat sitä, miten ihmisen hyvinvointi on kytköksissä koko maapallon systeemien tasapainoon. Ekologisen ja sosiaalisen kestävyys ja samalla planetaarisen hyvinvoinnin edistäminen on LSV:n arvojen ja tavoitteiden mukaista. Mutta mikä on lääkäreiden – ja varsinkin sosiaalisesta vastuusta kiinnostuneiden lääkäreiden – rooli näiden

kysymysten äärellä? Miten kaikki liittyy kaikkkeen? Pohdin seuraavassa ekologisen kestävyys ja ekokriisin yhteyksiä LSV:n muihin toiminta-alueisiin.

Ekologinen kestävyys ja rauha

LSV:n kenties perinteikkäin toimintamuoto, rauhantyö, linkittyy monin eri tavoin eko-

logiseen kestävyYTEEN. Globaalisti katsoen sotia rahoitetaan fossiilitalouden rahahanoista. Myös Venäjän Ukrainaan kohdistama brutaali hyökkäyssota jatkuu polttoainekaupoista saatavien tulojen avulla. Monet diktatuurit tai sen kaltaiset valtiot käyttävät massiivista taloudellista valtaa, joka tulee niille fossiilisten polttoaineiden tuotannosta.

Toisaalta sodankäynti kuluttaa valtavan määrän luonnonvaroja, turmelee ja vaurioittaa pysyvästi paikallisia ympäristöjä sekä tuottaa järjettömän mittaluokan päästöt. Sotien uhan alla valtiot ja ihmiset kääntyvät myös ymmärrettävästi ajattelemaan omaa lähitulevaisuuttaan ja hengissäselviämistä, eikä sotaikäyville mailla voi olla riittäviä resursseja ympäristönsuojeluun.

Kokonaan oma lukunsa on vielä ydinaseiden käytöstä seuraava ekologinen katastrofi, ja sen pelko on painava syy lääkäreille panostaa ydinaseriisunnan tukemiseen.

Toisaalta aseidenriisunta, rauhanvälitystoiminta ja rauhaa edistävä politiikka yleensäkin auttavat säästämään luonnonvaroja ja mahdollistavat keskittymisen valtakuntien rajat ylittäviin, polttaviin ympäristöongelmiin.

Ekologinen kestävyys ja kehitysyhteistyö

Globaalien ympäristöongelmien, eli ilmastokriisin ja lajikadon sekä elinympäristöjen pilaantumisen vaikutukset tuntuvat ensimmäisenä ja vaikeimmin globaalissa etelässä. Maailman köyhimpien maiden asukkaat ovat vaikuttaneet ilmastomuutokseen paljon vähemmän kuin rikkaampien: esimerkiksi rikkain prosentti tuottaa kaksi kertaa enemmän ilmastopäästöjä kuin köyhin puolikas. Kuitenkin ilmastomuutos tuottaa jo nyt sairautta ja kuolemia erityisesti muualla kuin rikkaissa Euroopan

tai Pohjois-Amerikan maissa.

Hiljattain Afrikassa pidettiin maanosan ensimmäinen ilmastokokous, jossa Afrikka julisti haluavansa olla ilmastomuutoksen torjunnan ja sopeutumisen johtaja maailmassa. Tämä alleviivaa näiden maiden omaa kykyä toimijuuteen, jota voimme ihailla rikkaiden maiden edelleen jarrutuksessa omia ilmastotoimiaan. Afrikan ja muiden globaalien etelän maiden toimijuutta ilmastokriisissä voidaan lisäksi tukea myös täältä Suomesta käsin.

YLE: Afrikka haluaa pelastaa maailman
ilmastonmuutokselta

<https://yle.fi/a/74-20048786>

WHO on nostanut esiin haavoittuvimmas-
sa asemassa yhteisöjen resilienssin tukemi-
sen tärkeyden. Miten voimme tukea globaalin
etelän ja haavoittuvimpien ryhmien selviä-
mistä ilmastokriisin edetessä? Monet toimet
ovat yhteisiä sekä ilmastomuutoksen tor-
juntaa että siihen sopeutumista ajatellen. Esi-
merkkejä keinoista ovat yhteisöjen vahvista-
minen, monipuolisen ja kasvispainotteisen eli-
ns. planetaarisen ravitsemuksen edistämi-
nen ja tietoisuuden lisääminen tarvittavista
ilmastonmuutokseen varautumisen toimista.
Konkreettisesti voidaan parantaa varautu-
mista esimerkiksi sään ääri-ilmiöihin ja niistä
johtuvaan avun ja mahdollisesti terveystal-
veluiden tarpeen lisääntymiseen.

WHO: Mental health and Climate Change:
Policy Brief

[https://www.who.int/publications/i/
item/9789240045125](https://www.who.int/publications/item/9789240045125)

Näitä teemoja on tärkeää ottaa entistään
vahvemmin mukaan LSV:n kehitysyhteis-
työn projekteihin, mutta myös laajemmin
vaikuttamistyöhön. Erityisesti toivon, että
me lääkärit puhumme rohkeasti globaalin
solidaarisuuden vastuustamme täällä Suo-
messä, ilmastokriisin edetessä joka puolella
maailmaa.

Ekologinen kestävyys ja terveyspolitiikka – kaikkien oikeus hoitoon ja huolenpitoon

Globaali ekokriisi tulee näkymään myös
välillisesti Suomessakin. Jo nyt ja lähitule-
vaisuudessa ihmisten elinolosuhteet köy-
himmissä maissa muuttuvat vaikeammiksi
luonnonkatastrofien ja esimerkiksi kuivuus-
ten ja kuumuuden seurauksena. Meidän
täytyy voida auttaa ihmisiä pois alueilta,
joilla ei voi enää elää, ja auttaa heitä aset-
tumaan uusiin koteihin. Meidän täytyy aut-
taa heitä saamaan tukea ja hoitoa koette-
lemustensa jälkeen. Meidän täytyy varautua
siihen, että tarve tälle lisääntyy ja saattaa
lisääntyä äkillisestikin.

Samaan aikaan yhteiskunnassamme
puhetapa muualta tulleita kohtaan kove-
nee. Tähän meillä ei inhimillisesti ole varaa;
emme saa luisua kovuuden ja välinpitä-
mättömyyden tielle. Tarvitsemme jatkuvasti
enemmän kykyä toimia eri taustoista tule-
vien kanssa. Uskon että LSV:nä voimme vah-
vistaa huolenpidon kulttuuria. Voimme
osaltamme torjua yhteiskunnallista epäva-
kautta, konflikteja ja syrjintää, voimme vah-
vistaa kriisiauttamisen osaamista, voimme
vahvistaa konfliktien sovittelua esimerkiksi
eri taustoista tulevien välillä. Mielenkiintoista
on, miten luonnonympäristöt voivat auttaa
meitä näissä tilanteissa: hoitaahan luon-
nontilainen metsä meitä monin tavoin.

Huolenpitoa maapallosta ja sen ihmisistä

Ilmastokriisin nopea eteneminen ja esimerkiksi uutisointi keikahduspisteiden lähestymisestä saavat osan ihmisistä painamaan päänsä entistä syvemmillä pensaaseen. Välillä kuulee ajatuksia siitä, että on jo liian myöhäistä, ei kannata enää yrittää -- ja tätä pidetään syynä sille, että voi jatkaa entisenlaisessa elämäntavassa. Tämä "doo-mismi" on yksi suurimmista sudenkuopista: ei ole olemassa mitään rajaa jonka jälkeen teoillamme ei ole väliä, vaan kaikki ilmastokriisin torjunta on pieni askel kotiinpäin. En näe muuta mahdollisuutta kuin ripustautua aktiiviseen toivoon, siihen että päätämme edes yrittää.

Ilmastokriisin edetessä meillä ei oikein ole muuta mahdollisuutta kuin lisätä keskinäisen

auttamisen mentaliteettia. Voimme harjoitella sitä jo nyt. Mitä jos emme häpeäisi pyytää apua spontaanisti toisilta konkreettisissa tai vaikka mielen asioissa? Mitä jos emme varoisi liikaa vaivaamasta tai häiritsemästä toisia? Mitä jos näyttäisimme avoimesti välittämistä ja rakkautta niin luontoa kuin läheisiämme kohtaan? Mitä jos osoittaisimme entistä selvemmin, että tarvitsemme toinen toisiamme ja olemme toisillemme tärkeitä?

Tervetuloa mukaan ympäristöjaoston toimintaan, ilmastolääkärit -fb-ryhmään ja sähköpostilistalle.

Ota yhteyttä hanna.rintala@lsv.fi

Teksti: HANNA RINTALA,
LSV:n ympäristö- ja ilmastotoiminnan vetäjä

Kuvat: ARI RÄMÖ

LÄÄKÄRIN SOSIAALINEN VASTUU
LÄKARES SOCIALA ANSVAR

ANNA LSV:N AINEETON JOULULAHJA

**Edistät terveyttä kehittyvissä maissa samalla,
kun sekä lähimmäisesi että sinä itse saatte hyvän mielen.**

Joululahjat ostat helposti LSV:n nettisivulta ja voit valita ne joko kehitysyhteistyöhankkeistamme tai paperittomien klinikalta.

Valikoimaan kuuluvat mm.

- laboratoriovälineitä ja suojavaarusteita
- teltta liikkuvalla klinikalla
- röntgenkuva tuberkuloosiklinikalla
- pistekirjoitustauluja tai viittomakielen sanakirjoja
- tasa-arvotyöpaja 50 nuorelle

Anna lahja, joka vaikuttaa!

LSV:n aineettomat lahjat löydät osoitteesta:
www.lsv.fi/lahjoita/aineettomat-lahjat/
tai skannaamalla oheisen QR-koodin

Ostoksesi jälkeen saat verkkokaupasta sähköpostiisi lahjasta kertovan kortin annettavaksi sen vastaanottajalle.

työpäivä maailmalle

Mielenterveysongelmien hoidon tarve globaalisti on valtava. WHO:n mukaan matalan tulotason maissa jopa 75 % mielenterveysongelmista kärsivistä ihmisistä eivät saa tarvitsemaansa hoitoa. Lääkärin sosiaalisen vastuun työ luo pitkäkestoisia ja kestäviä ratkaisuja, jotka auttavat parantamaan mielenterveyspalveluiden saatavuutta ja laatua Somaliassa ja Nepalissa. Työllämme parannamme paikallisen terveydenhuollon kapasiteettia tunnistaa, hoitaa ja ohjata eteenpäin ihmisiä, jotka elävät mielenterveysongelmien kanssa. Viestintäkampanjoilla, kouluttamalla terveysvapaaehtoisia ja jalkautuvalla työllä yhteisöissä lisäämme väestön tietoisuutta mielenterveysongelmista ja hoitomahdollisuuksista.

*Tue työtämme ja lahjoita
Työpäivä maailmalle
www.lsv.fi/lahjoita*

Rahankeräyslupa RA/2020/1390

58783

Työpäivä maailmalle

MobilePay

Seminar:

TUBERCULOSIS SURVEILLANCE AND TREATMENT IN FRAGILE CONTEXTS

on 18th November 2023

at 13:00 – 15:00 (EAT) in Hargeisa and

at 12:00 – 14:00 (EET) in Helsinki

at HUS New Children's Hospital Hattivatti-auditorium, Stenbäckinkatu 9

Over the last 17 years, Physicians for Social Responsibility Finland (PSR) has developed an extensive programme to improve tuberculosis (TB) diagnostics and treatment in Somalia. In this time, we have run multiple clinics and built a national reference laboratory capable of supporting clinical laboratories and producing data on drug resistant TB strains. Now we are in the process of handing over the work to the National TB Programme.

To celebrate 17 years of tuberculosis work, we are organizing a seminar on the 18th November simultaneously in Hargeisa and Helsinki to explore what we have learned and how the fight against tuberculosis affects people in fragile contexts. The seminar will be held hybrid. We kindly request registration to the online and Helsinki event at the latest by 12.11.2023, either going to the seminar website <https://lsv.fi/tuberculosis-seminar/> or by using the attached QR-code.

Register here

Kuva: Kaisa-Leena Juvonen

PROGRAMME

Welcome

How Finland has carried out TB work

Dr. Matti Parry, Physicians for Social Responsibility Finland

Welcoming remarks

Director General Dr. Mohamed Abdi Hergeeye, Ministry of Health Development Somaliland

Relevance of National Tuberculosis Reference Laboratory to national programmes

Dr. Vianney Rusagara, World Vision

Relevance of TB and TB programmes to development

Professor Knut Lönnroth, Karolinska Institut

Experiences on how it is to be a global health expert volunteer: why focus on diagnostics?

Senior Research Scientist Silja Mentula, Finnish Institute for Health and Welfare

Multi-faceted project management in the Somaliland context, how to deal with stakeholders, what all to consider for impact

TB Coordinator Dr. Ismail Adam, Physicians for Social Responsibility Finland

How to build a laboratory from scratch

Laboratory Manager Bashir Ateyee and Laboratory Technicians Fatha Osman Mohamed, Abdinasir Muse Muhumed, Samira Abdirahman Ibrahim and Fadxiya Ibrahim Madlin, National Tuberculosis Laboratory

Closing remarks

WE WARMLY WELCOME YOU TO THE SEMINAR!

After the seminar in Helsinki, coffee will be served and there is time for free discussions.

The seminar will be followed by PSR regulatory annual meeting starting at 15:00.

The seminar is organized as a part of the project Towards healthy communities–improved access to quality TB services funded by the Ministry for Foreign Affairs of Finland.

Tervetuloa Lääkärin sosiaalinen vastuu ry:n syyskokoukseen 18.11.2023

AIKA: lauantaina 18.11.2023 klo 15:00 alkaen

PAIKKA: HUS Uusi lastensairaala, Hattivatti-sali,
Stenbäckinkatu 9, Helsinki

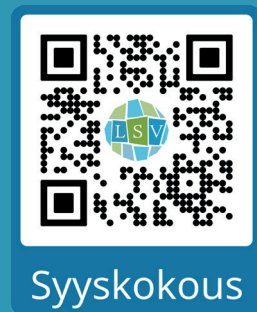
OSALLISTUMINEN: paikan päällä
tai etäyhteydellä

**Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset
asiat. Äänivaltaisia ovat yhdistyksen jäsenet.**

**Tarjoilujen mitoittamiseksi ja etäyhteyshyönteyslinkin
saamiseksi pyydämme ilmoittautumista
12.11.2022 mennessä osoitteessa
lsv.fi/syyskokous-2023/
(tai käyttäen oheista QR-koodia)**

**Ongelmatilanteissa voit olla yhteydessä
toimistoomme lsv@lsv.fi**

Kokousta edeltävästi klo 12:00 - 14:00 järjestämme seminaarin
TUBERCULOSIS SURVEILLANCE AND TREATMENT IN FRAGILE CONTEXTS.
Seminaarin tarkempi ohjelma sekä QR-koodi ilmoittautumislo-
makkeeseen tämän tiedotteen sivuilla 30-31 sekä verkossa
lsv.f/tuberculosis-seminar/

Lämpimästi tervetuloa! - Warm welcome!

LÄÄKÄRIN SOSIAALINEN VASTUU
PHYSICIANS FOR SOCIAL RESPONSIBILITY